

آنادولو مجموعه سی

صافی : ۲

قلندر اوغلو	احمد رفیع
هدائی	محمد خالد
آنادولوده معارف	محمد امین
ملی تاریخچه موضوعی	مکریمین خلیل
آیرلیق وقعی	نجیب فاضل
آلتی مصراع	سرف لاطم
آنادولو عرفی ودستانلر	حلمی ضیا
حرفلریز	نجیب عاصم
سلجوق طیبیلری	فریدوره نافذ
قونیه ده یشیل قبه	شهاب الدین
آنادولویه	اسعد عادل
بندن بکا مکتوبلر	ناظم لامل
صوک بهار	احمد حمیدی

آبک ایلری : ییلاندا هیلانی - بر مکتوبک دوشوندردیکی - کتابلر آراسنده - بر تبرع

ناشری : آنادولو قومانییت نشریات شرکتی

یگانه طبع

ایضالی بنیاده رشید افندی خاتونه

۱۳۴۰

حوالیسنه دوغرو یورودی . (کوسون) یایلاغه کلدی . دربندی طوتدی ، مراد پاشایی کیرمه مک ایستدی . مضامه غایت شدتلی اولدی . قلندر اوغلو ، معیتده کی اردو ایله مراد پاشانک منتظم عسکريله ساعتارجه چاریشدی . فقط اردو آراسنده ، قرارکا- هارینک یاغما ایدلیدیکنه دائر چیقان شایعه ، الیم بر بوزغونلق حصوله کتیردی . قلندر اوغلو ایله معیتی ، قویوجی مراد پاشانک عسکرلری قارشیسنده فراره مجبور اولدیلر . قلندراوغلونک « آل عثمان » ه فارشی مجادله سی ده واقعا بوضورتله ختامه ایردی ، عثمانلی اداره سی آنادولونک قیامنی قوتله باصدیرا بیلدی . فقط آنادولو خلقنک رفاه واستراحتی تأمین ایتمه دیکی ایچین ، هرکسک قلبنده موجود نفرت واضطرابی هیچ بر زمان تسکین ایدمه دی .

احمد رفیع

ادبیات تاریخی

هدائی

۱

هدائی ، تصوفی خلق ادبیاتمکز عمومی جریان آره سنده خصوصی بر چغیر آچارق ، بو ادبیاته باشقه بر مجرا ویرمک ایسته مه سی اعتباريله تدقیقه ده کر بر سیمادر . یونس امره دن باشلا یازق تصوفی خلق ادبیاتمکز تعقیب ایتدیکی یولک خارجنده بوسبوتون آیری بر استقامته کیدن هدائینک هدفی ، حیاتنده وائرنده آرامق مراقلی اولدینی قادارده فائده لی بر مشغله در . بو هدفی اصابتله تعین ایسه ، پک بویوک ، پک اهمیتی اولماسه بیله ، ینه خلق ادبیاتمکز تاریخی ایچون بر خدمت اولاجقدر .

* *

هدائی ، بر قسم منبعله کوره ۹۴۸ ده ، دیگر بر قسم منبعله کوره ده ۹۵۰ سنه سنده دوغدی . [۱] تولد تاریخی اوزرینده اختلاف ایدیلدیکی کبی ، دوغدینی بر حقتنده ده [۱] بزجه هدائینک ۹۴۸ ده دوغدینی صحیدر . هدائی خانقاهی شیخی طرفندن اخیراً نشر اولونان « کلیات هدائی » مقدمه سنده بیک ۹۵۰ ده دوغدینی ذکر ایدیلورسده بوروایتک نمنی مجهول وبلکه یالکز بر احتمالدن عبارتدر .

ايکي آري روايت واردر . بعضي وثيقلر هداينک قوچحصارده ، بعضيلري ايسه سيوريحصارده دوعديغي قبول ايديورلر . بونلردن هانکيسنک دوعري اولديغي يقيناً تعين ايتمک قابل دکلدر . [١] هدايئک باباسي فضل الله ، اونکده باباسي محمود بن محمود اولوب نسلري بويلهجه جنيد بغداديه اتصال ايدهر . والدهسي حقنده عموميتله هيچ بر طرفده معلومات يوقدر .

هدائي ايلک دفعه مولنده تحصيل کورمکه باشلادی . صوکرا استانبوله کلهرك ناظر زاده افنديدن علم اکتسابنه چاليشدی . ناظر زاده ادرنهده کي ايکنجي سلطان سليم مدرسهسنة مدرس اولديغي زمان استادنن آريلهرق ادرنهيه کيتدی واوراده ٩٧٨ تاريخنده ملازم اولدی .

هدائي ملازمتي متعاقب رسمي حياه آتيلمش بولويورز . ايلک رسمي وظيفهسي خواجهسنگ معيتنده معيدکلدر . معمافيه بوخدمتده چوق قالیهرق ادرنهدن مصره کيتدی . هداينک تصوفله علاقهسي بوسياحتدن اعتباراً باشلار . فيالحقيقه ظاهرعلملرييله مناسبتی ، قاهرده أسکي قوتی قايب ايتدی . باطن علملرينه انتساب آرزوسي کنديسنده ينه اوراده يوز کوستردی . هداييه قاهرده باطن علملرينک لذتی طانديران « شيخ کريم الدين خلوتی » در . هداي ، بوذاتک ارشادلريني ايمدت ديکلهدی واونک واسطهسييله شاذليه ، قادريه ، بدويه کبي برچوق طريقتلره تماسه کلدی . بوتماسلري ، حياتنک استقامتي تبديله پک بويوک تأثير ياميشدر . اويلهکه ، قاهره دن شامه کيتديکي زمان مستقبل درويش يکي مسلکي ايجون همان تماميله حاضرلانش کيدی . هداينک شامده نهقادر قالديغي بيلمورز . محقق اولان ، ٩٨١ تاريخنده بروسهده کي فرهاديه مدرسهسنة مدرس تعين اولونديغي جهته سوريه يي ترک ايتديکيدر . هداي بروسهده اوچ سنه ، مدرسلکه برابر أسکي جامعهده واعظلق ايتدی . بومدت ظرفنده قلبي مسلکنه باغلایان صوک باغلري چوزدی ، اهل حال اولانلره دوشوب قالقدی ، اولنره التحاق ايجون حاضرلغني يتيردی . بوتشيلرينک تأثيرونتيجهسي کنديسنده ٩٨٤ سنهسي ذي القعدةسنگ

[١] بروسه يي طاهر بک : « عطاينک شفايق ديئنده خداوندکار ولايننده کي سيوريحصارلی ، اسماعيل حقنک سلسيله نامه خلوتيسنديم قوچحصارلی اولدقلري مذکورسدهده بعضي موئوق قرائنه کوره سيوري حصارلی اولدقلري آکلاشييلور . » ديور . [عناقلي مؤلفلري ج ١ ص ١٨] شو حالده طاهر بک ، هداينک سيوريحصارلی اولدقنه قانعدر . فقط کنديسنه بو قناعتي ويرن موئوق قرينه لر نه در ؟ اکر بونلر ، هدايندن بحث ايدهن وثيقلردن برقسنگ دهافضله شايان اعتماد وبو نقطه نظردن ديکرلرينه مرجع اولمالري ايسه ، طاهر بک حقيدر .

ابتداسنده برجهه ایرتسی صباحی کورولدی . [۱] اوصباح هدائی ، شیخ افتاده نك او کنده دیز چوکش یالواریور ، اوندن ایقاپ و تلقین ایسته یوردی . [۲] بوصیراده تام او توز آلتی یاشنده ایدی . افتاده یه بیعتدن صو کرا ، بوتون مالی فقرایه هدیه ایتدی . کندیسنه کوکلنده کی حق عشقندن باشقه برشی برافادی . فرهادیه مدرسلکنی ، اسکی جامعده کی وعظ لرندن ده واز کچدی . قوسنی آلیله آچارق ، اختیار یله بر عزت کاهه چکیلدی . نفسی تصفیة ایچون ریاضت و عبادت ، آرتق یکانه مشغله سی اولمشدی . او نی بومشغله ایچنده اوچ سنه قایب ایدیور . افتاده نك نزدنده بو اوچ سنه لك مجاهده سیله هدائی نك ، کیردیکی طریقه سلو کی تمام اولونجه شیخی او نی سیور یحصاره خلیفه نصب ایتدی . [۹۸۷] هدائی سیور یحصارده چوق دورمادی . ۹۸۸ ده شیخی زیارت آرزو سیله تکرار بروسه یه کلدی . افتاده ، خلیفه سنک بروسه یه دونوشدن بر آی صو کره ارتحال ایتدیکنه کوره ، بو عودتده بر حس قبل الوقوعك تأثیرینی کورمه مك قابل دکلدر . افتاده نك ارتحالی متعاقب هدائی سیور یحصاره عودت ایتدی . اورادن ده استانبوله کلدی . اسکدارده روم محمد پاشا جامعی جوارنده بر خانه ده سنه لرینی ریاضته حصر ایتدی . [۳] معید دده نك

[۱] بعض اثرلر ؛ از جمله « تبیان وسائل الحقایق » هدائینك طریقه سلو که قرار ویرمه سنی ؛ کوردیکی بر رؤیانك تأثیرینه عطف ایدیورلر . حالو که سنه لردنیری تصوفه و متصوفلره قارشی درین بر مجلو بیت حس ایدن مدرسك افتاده یه ، یعنی ایچون بویه بروسه یه احتیاج یوقدی . مدرسه تحصیلی کندیسنده تام برزاهد ذهینی و بوتون متفرعاتیه برمتی ایمانی بارانش اولقاه برابر ؛ او بونلری مصرده وشامده بر متصوف معنویتله چوقدن ده کیشدرمشدی . بروسه یه کلدیکی وقت هدائی ؛ اسکی زهدی تلقیلرینك برنده متصوف عقیده لری طاشیوردی . بو عقیده لر طاشان بر منبع حالنده ذرونده قاینادجه هدائینك طریقتلر خارجنده یاشاماسی ممکن دکلدی . کنج مدرس برکون بو امکانسزلنی آکلادی . وجداننك احتیاجنی تطمین ایچون عجمه ایتدی . هر هانکی بر مؤلف یوحاده یه بر رؤیایی یا خود دیگر برواقعه یی سبب کوستره بیلیر . فقط بو ایجاد ایدیلن سبب حادثه نك ماهیتنی ده کیشدیره مر .

[۲] تبیان وسائل الحقایقه نظر آ هدائی طریقه سلو ایچون اولو ؛ افتاده زاده نامیه مشهور سید محمد دده یه مراجعت و اوکا بیعت ایشدیر . ضعیف بر احتمال کوره اسکچیلکله مشغول اولان محمد دده نك دلائله افتاده یه خدمته باشلامشدر .

[۳] هدائی ، بر روایت نظر آیلک دفعه اسکداره کلدیکی وقت « کوچوک جاملیجه ده الیوم منی و موجود اولوب آلسنه تاسیده چله خانه وقیود رسمیه ده مصلی نامیه معروف بولونان مسجد شریف ایله اتصائلده طاشدن ایکی او طه حق انشا ایدره نك برمدت عزت بیوردقندن صو کرا اسکدارده کاش روم محمد پاشا جامع شریفنك جهت یسارنده کی بر او طه یه نقل ایله اوراده اختیار اقامت بیورمشلردر . » [کلیات هدائی ، ص ۵ طبعك مقدمه سی ص ۵]

وفاتنده [۱۰۰۲] رینه فاتح جامعك جمعه واعطى اولدى . هدائي ، بالاخره دركاهيله
رلكده بالذات انشايتدريدكى جامعك خطابتنى ترجيح ايدرك فاتح جامعده كى واعظلكندن
واز كچدى . بوكا مقابل مهرماه جامعده پرشنبه كونرى وعظ ايتكى قبول ايتدى ،
[۱۰۰۷] سلطان احمد جامى اكمل ايدىلنجه ، اوراده ده خلقى تنوره دعوت اولوندى . [۱]
وبوايكى وظيفه يي تولونجه يه قادار برامادى .

تاريخى وثيقه لر متفقاً ، هدائىنك ۱۰۳۸ ده ارتخالى قيد ايدىيورلر :

ترك دنيا ايلدى ، محمود افندى كوچدى آه

مضرعيله « شيخ محمود هدائي » تركيى ارتخالىنك تاريخيدر .

هدائي ، دها نيابتى زماننده اولمشدر . فقط استفاده ايتديكمز منبعلرده كرك
زوجه سنه ، كرك چوجوقلرینه دائر معلومات يوقدر . يالكز ، كنديسنك ۱۰۰۲ ايله
۱۰۰۷ آراسنده بر جوجوعى اولديغنى قطعيله تعيين ايدىيلورز .

هدائي كنجلكنك ابتداسنى تحصيله حصر ايتدكن صوكر ، اجازت آلنجه نيابته
مادى استراحته قاوشمش ، بروسه ده افتاده يه وطريقته انتساب ايله ده معنوى احتياجنى
تطمين ايتمشدر . اسكداره كلوب ارشاد وظيفه سنه باشلادىغى وقت فقير دينيله جك قادار
مالسز وپاره سز اولماسنه رغماً برقاج سنه ايچنده وجدانى كى وجودى ده هر درلو حضورى
قازانمش ، عمرينك هر هانكى بر دورنده ضرورت ومعيشه اضطرابى چكمه مشدر .
حياتى طارتمش ، كندى طانمش ، يونس امره ، قاينوسز ، اشرف اوغلى كى ،
وجدينك ، عشقنك قوربانى اولماش ، حق ايچون ياشادىغى قاداردنيا ايچون ده ياشامشدر . [۲]
هدائىنك حياتى ، روزسز برانظام ، اعوجاجسز براسقامتدر . او بونى صفحه صفحه ،

[۱] هدائىنك سلطان احمد جامعده كى وظيفه سى برنجى سلطان احمدك كنديسنه برشكرانه سيدر .
كوردىكى بررؤيائى حسن تعبيره موفق اولديغندن دولاي . هدائي يه منتدار اولان برنجى سلطان
احمد هم شيخه انتساب ، هم ده اك بووك تعظيم اثرى اولارق اونك ركانده يورومشدر .
بوواقع ، هدائىنك معنوى قوتنك كندىلكنه دليل اولقى اوزره هر منقبه كئاننده مندرجدر .
اوليا چلبى بيله ، شيخه تخصيص ايتدىكى برقاج سطر ايچنده بونى نقل اغه دن كچه ميور .

[۲] بوكا شو منقبه نك شهادتندن دها قوتلى بر دليل بولونغاز ظننده يم : بركون درجه
ولايتى آكلامق ايسته ين زنكن برذات هدائي يه مراجعت ايدىر ، قونوشور . عودت ايدىركن
سجاده سنك نانه كيزليجه برچقين آتون برافير . اوزمان هدائي « مولانا لطفاً برايش اولديغكز
آخه ايله هم دنيا ، هم عقبا يابيلر . اوولى يده ، دلى يده لآرمدر . ديرينك ده ، تولونك ده
ايشنه يارار . بوندى دولاي خيره صرف اولونقى اوزره قبولنده محذور كورميورم . » ديز .

از بریلدیکی برکتانی اوقور کی هیچ شایر مقسرن قولایقله تعقیب ایتش وینه اولهجه تماملا مشدر .

هدائی ، جلوتی طریقتک پیریدر . جلوتی طریقتی ، بایرامیه طریقتندن بر شعبه اولوب اساسی ترکیه ، تصفیہ ، تجلیه در . جلوتیه طریقتی ابراهیم زاهدالکیلانی طرفندن تأسیس ایدیلش واک زیاده افتاده ایله خلیفه سی هدائی زماننده انکشاف ایتشدر . تبیان وسائل الحقیقه نظراً جلوتیه طریقتی مؤسس ابراهیم زاهدالکیلانی دورنده هلال خالنده ایدی ، افتاده دورنده قر و هدائی دورنده بدر حاله کلدی .

روسه لی طاهر بک دلالتیه هدائی درکاهنی ودرکاهک کتخانه سنی زیارت ایتدیکم زمان شیخک بر چوق اُبرینی ، بونلر آراسنده کندی آل یازیسیله محرر عربجه برکتانی کورمشدم . کلیات هدائی مقدمه سنده بو اثرلرک عددی تثبیت ، اسماری تصریح اولو . بمقدمه در . افتاده یه انتساب ایدمجه یه قاندار هدائینک کتاب یازدیغنه دائر هیچ بر قیده تصادف ایدیلهدیکنه نظراً ، بو اثرلری ، هدائینک طریقتیه سلوکنه مدیونز . فی الحقیقه بونلرک هپسی تصوفی بر ماهیتده اولوب چوغی عربجه ، آزی تورکجه در .

هدائی ، یالکز دیوانیه ادبیات تاریخمزه موقع قازانمشدر . تصوفی ادبیاتم ترک عمومی جریانی ایچنده آری بر ایز کی قالان بو دیوان قلبک وحسک طلاقندن زیاده فکرک لسانی کی کورونمکده در .

محمد ضالم

❦	فکرچرکیلری	❦
---	------------	---

آنادولوده معارف ناصیل نعمم ایدم بیلیر ؟

آنادولوده کزمه مش ، تورک خلقیه تمان ایتمه مش اولانلر ظن ایدرلرک مملکت مزده معارفک نعمم ایتمه سی خلقک اوقومق احتیاجنی دویماسندن ایلری کلشدر ، تورک خلقی عادتاً حس سلیمیه معارف احتیاجنی دویمشدر . اوته لرلر وارکه کویلو هر تورلو زحمته قاتلانهرق مکتب آخس و آچدرمق ایچون تشبیده بولونمشدر . جوجوغنی اوقوتیمان کویلی بیه اوقومه و یازمه نک اهمیت و لزومنی مدرکدر . دیگر جهندن نظیامتدیری معارفک تعمیمی ایچون مملکت مزده هیچ جالیلما مشده دهنیه من قائممقاملر ، متصرف و والیر کیتدکلری یلرده اکثریا مکتبلره علاقه دار اولمشلر ، بنا یایدیر مشلر ، معروف تعبیریه